

Chambre des Représentants

SESSION 1966-1967

20 JUIN 1967

PROPOSITION DE LOI

tendant à introduire une part de décoration
artistique dans les bâtiments d'utilité publique.

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DES TRAVAUX PUBLICS (1)

PAR M. MICHEL.

MESDAMES, MESSIEURS,

La proposition de loi déposée par M. Radoux poursuit une fin éducative en essayant de faire rehausser par un motif de décoration artistique les bâtiments d'utilité publique. Cette proposition tend également à encourager les artistes en leur réservant une part de travail à l'occasion des constructions de bâtiments d'utilité publique.

La plupart des membres qui son intervenus en commission ont fait remarquer que si, en elle-même, la proposition était sympathique et partait d'une idée valable, elle n'en était pas moins irréalisable sur le plan pratique.

Un membre a notamment signalé qu'en matière de construction de logements sociaux, le crédit annuel étant de 3 milliards, la proposition conduirait à faire réserver un montant de 60 millions pour l'achat d'œuvres d'art, ce qui paraît véritablement excessif et inopportun.

Au surplus, à quels artistes devrait-on s'adresser et sur base de quels critères devrait-on choisir les œuvres d'art?

(1) Composition de la Commission:

Président: M. Dequae.

A. ~ Membres: MM. Allard, Bijocns, Delwinc, De Mey, Dequae, Devillers, Foncke, Michel, Yan Lindt, ~ MM. B'HY, Grégoire, Hicquet, Juste, Sainte, Toubcau, Vanderhacqen, Van Hoorick, ~ MM. De Clercq (Paul), Demuyter, Kempinaire, Morqam, Oliyier, ~ M. Wouters,

B. ~ Suppléants: MM. Callebert, Decker, Delliuche, Douze, Kalchternuins, ~ fvrvtl. Cistal, Chrisli, ~ nssc"s, De Keuleaier, Hurez, ~ fdAl. Cornet, Eornrd, Lefcburc (René), ~ M. Lootens.

Voir:

270 (1966-1967):

~ N° I: Proposition de loi.

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1966-1967

20 JUNI 1967

WETSVOORSTEL

tot opnemng van een deel kunstversiering
in de gebouwen van openbaar nut,

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE OPENBARE WERKEN (1)

UITGEBRACHT DOOR DE HEER MICHEL.

DAMES EN HEREN,

Het door de heer Radoux ingediende wetsvoorstel dat ertoe strekt een deel kunstversiering in de gebouwen van openbaar nut op te nemen, berust op educative overwegingen. Bovendien wil dat voorstel de kunstenaars aanmoedigen door hun bij het oprichten van gebouwen van openbaar nut een gedeelte van de werken toe te vertrouwen.

De meeste leden die aan de bespreking deelnamen, wezen erop dat het voorstel op zich zelf wel sympathiek is en van een aangename gedachte uitgaat, maar in de praktijk niet te verwezenlijken is.

Een lid wees er namelijk op dat, aangezien op het stuk van sociale woningbouw het jaarlijkse krediet 3 miljard bedraagt, het voorstel een bedrag van 60 miljoen zou vereisen voor de aankoop van kunstwerken, hetgeen kennelijk overcleven en niet opportuun is.

Op welke kunstenaars zou men een beroep moeten doen en op grond van welke criteria zouden de kunstwerken gekozen worden?

(1) Samenstelling van de Commissie:

Voorzitter: de heer Dequae.

A. ~ Leden: de heren Allard, Bijnens, Delwalde, De Mey, Dequae, Devillers, Foncke, Michel, Yan Lindt, ~ de heren Bary, Grégoire, Hicquet, Juste, Sainte, Toubcau, Vanderhacqen, Van Hoorick, ~ de heren De Clercq (Paul), Demuyter, Kempinaire, Merqam, Olivier, ~ de heer Wouters.

B. ~ Plaatsvervangers: de heren Callebert, Decker, Delliuche, Douze, Kalchternuins, ~ de heren Cnstel, Christioenssens, De Keuleaier, Hurez, ~ de heren Cornet, Evrntel, Lajcbore (René), ~ de heer Laotens.

Z<<.

270 (1966-1967):

~ N° I: Wetsvoorstel.

Un commissaire a posé au Ministre: quelques questions relatives au poste du budget des Travaux publics prévoyant rachat d'œuvres d'art et a souhaité connaître le résultat des travaux de la commission des Arts & Métiers créée au sein du Département.

Un autre membre a souligné qu'à la base de la proposition, deux idées fondamentales étaient à retenir:

a) un principe de démocratie culturelle qui tient compte du fait que les gens se rendent plus souvent dans les bureaux des postes, les bureaux des contributions, les administrations communales que dans les musées proprement dits. Il faut donc apporter le plus grand soin dans la décoration et la présentation des bâtiments publics.

b) un point de vue social qui nous amène à constater que de nombreux artistes sont sans travail et qu'il serait souhaitable de leur procurer l'occasion d'un revenu.

Sans admettre la méthode proposée dans la présente proposition il est donc souhaitable d'attirer l'attention sur un problème réel.

Réponse du Ministre.

Le Ministre des Travaux publics est favorable à priori aux initiatives parlementaires en matière législative. La proposition en discussion qui tend à offrir aux artistes du pays l'occasion d'introduire une part de décoration dans les bâtiments d'utilité publique, lui paraît sympathique.

Il tient à signaler que les questions d'ordre esthétique et décoratif ne sont pas absentes de ses préoccupations ni de celles de son administration. Le Département a déjà pris diverses initiatives en cette matière, y compris dans les travaux de génie civil. L'ouvrage de Ronquières en témoigne. Il en va de même de bâtiments proprement dits. Toutefois, prévoir qu'obligatoirement pour chaque bâtiment public, un pourcentage déterminé du coût total des travaux devra être consacré à la décoration lui paraît une règle trop rigide qui, par ailleurs, n'avantagerait pas nécessairement l'aspect architectural d'un ensemble. D'une part, l'architecture moderne tire sa beauté des lignes, des matériaux, des proportions et des volumes et non pas d'éléments ajoutés. Le Ministre cite certains exemples, dans le secteur privé d'immeubles d'une beauté fonctionnelle incontestable, dans lesquels le coût de la décoration n'atteint certainement pas 2%. D'autre part, l'architecture moderne fait appel au module, à la préfabrication et à la standardisation qui ne se prêtent pas toujours à la décoration.

L'article 2 de la proposition prévoit la création d'une Commission chargée de l'exécution de la loi. L'organisation de cette Commission paraît fort rigide et peu heureuse: à telle enseigne que les milieux artistes fort indépendants ne s'y soumettraient que très difficilement. Le Ministre signale d'ailleurs qu'il existe, au sein du Département, une Commission des Arts et Métiers d'Art dont la mission consiste notamment à étudier les problèmes de l'ornementation intégrée dans les bâtiments et les ouvrages du génie civil de l'Etat. Cette Commission examine également les dossiers de cas qui lui sont soumis. Le Ministre ne peut constater à diverses reprises le soin, le sérieux et la diligence avec lesquels les dossiers ont été examinés par cette Commission. Il se peut que certaines retouches puissent être utilement apportées à son organisation; mais comme telle cette Commission lui paraît constituer un instrument

Een lid stelde aan de Minister enkele vragen in verband met de begroting van Openbare Werken voorkomende post voor de aankoop van kunstwerken, en wenste het resultaat te kernen van de werkzaamheden van de in het Departement opgerichte Commissie voor kunsten en ambachten.

Een ander lid wees erop dat twee Fundamentele ideeën ten grondslag liggen aan het ontwerp:

a) een principe van culturele democratie, dat rekening houdt met het feit dat de bevolking vaker naar postkantoren, belastingkantoren en gemeentelijke diensten dan naar de eigenlijke musea gaat.

Men dient dus de grootste zorg te besteden aan de versiering en het uitzicht van de openbare gebouwen.

b) wanneer wij de zaak uit een sociaal oogpunt beschouwen, stellen wij vast dat talrijke kunstenaars werkloos zijn en dat het wenselijk is hen in de gelegenheid te stellen iets te verdienen.

Het is dus wenselijk, zonder de in het onderhavige voorstel vervatte methode te aanvaarden, de aandacht op een reëel probleem te vestigen.

Antwoord van de Minister

De Minister van Openbare Werken staat a priori gunstig tegenover de parlementaire initiatieven op wetgevend gebied. Het onderhavige voorstel, dat ertoe strekt aan de kunstenaars in dit land de gelegenheid te bieden om een deel versiering aan te brengen in de gebouwen van openbaar nut, komt hem sympathiek voor.

Hij wenst te onderstrepen dat zowel hij als zijn administratie zich bekommeren om de vraagstukken van esthetische en decoratieve aard. Het Departement heeft ter zake reeds verschillende initiatieven genomen, onder meer voor de werken van burgerlijke bouwkunde. Het werk te Ronquières is daar een bewijs van. Dit is eveneens het geval voor de eigenlijke gebouwen. Naar zijn mening zou het niettemin een al te strakke regel zijn te bepalen dat, voor elk gebouw van openbaar nut, een bepaald percentage van de totale prijs der werken verplicht dient besteed te worden aan versiering, die regel zou overigens niet noodzakelijkerwijs het architecturaal uitzicht van een gebouw ten goede komen. Enerzijds herust de schoonheid van de moderne bouwkunst op de lijnen, materialen, verhoudingen en volumes en niet op toegevoegde elementen. De Minister haalt sommige voorbeelden uit de private sector aan van gebouwen waarvan de functionele schoonheid niet kan betwist worden en waarvoor de kosten van de versiering zeker geen 2% van de totale prijs bedragen. Anderzijds doet de moderne bouwkunst een beroep op de bouwmodus, de prefabricatie en de standardisatie, welke zich niet altijd tot « versiering » lenen.

Artikel 2 van het voorstel voorziet in de instelling van een Commissie die belast zal zijn met de uitvoering van de wet. De wijze waarop die Commissie zal georganiseerd zijn, schijnt zeer strak en weinig gelukkig te zijn, bij zoverre dat de zeer onafhankelijke kunstenaarsmilieus er zich maar moeilijk zullen naar voegen. De Minister vestigt er trouwens de aandacht op dat er in zijn Departement een Commissie voor Kunsten en Ambachten bestaat, die onder meer tot taak heeft de vraagstukken met betrekking tot de in de gebouwen en in de werken van burgerlijke bouwkunde van de Staat geïntegreerde versieringen te bestuderen. Die Commissie onderzoekt tevens de dossiers van de gevallen die haar worden voorgelegd. Herhaaldelijk heeft de Minister kunnen vaststellen met welke ernstige zorg en spoed die dossiers door bedoelde Commissie worden onderzocht. Wellicht kan de

intéressant apte à porter un jugement sur la décoration intégrée dans l'architecture des bâtiments de l'Etat.

Le Ministre des Travaux publics signale que dans le cadre des projets sur la décentralisation et la déconcentration, il compte déposer incessamment un projet de loi de création d'une Régie des Bâtiments de l'Etat. Cette Régie aurait une gestion autonome et serait organisée par sections provinciales. A cette occasion, le problème de la décoration artistique des bâtiments de l'Etat pourrait être examiné dans une perspective d'ensemble. D'une part, une disposition pourrait être intégrée dans les statuts; elle constituerait en quelque sorte une recommandation d'intégrer des éléments artistiques dans les bâtiments de l'Etat. D'autre part, la Régie prévoirait un crédit spécial global pour toutes les initiatives artistiques de manière à rendre plus efficace une vue d'ensemble des initiatives dans ce domaine. Enfin, grâce au caractère déconcentré de la Régie, les artistes pourraient être choisis à l'initiative d'organes d'avis par province, ce qui éviterait de tout centraliser dans la capitale.

Malgré les aspects intéressants et les intentions générales de la présente proposition, le Ministre des Travaux publics demande qu'elle soit repoussée parce qu'il ne peut l'accepter telle qu'elle est formulée. Mais en souhaitant le rejet, il tient à signaler que sa position reste constructive.

Votes.

La proposition de loi est repoussée par 8 voix et 4 abstentions.

Le Rapporteur,

J. MICHEL.

Le Président,

A. DEQUAE.

organisatie ervan enigzins verbeterd worden, maar op zichzelf lijkt die Commissie hem een interessant middel om een gepast oordeel te verschaffen over de versiering als onderdeel bij het optrekken van rijksgebouwen.

De Minister van Openbare Werken deelt mede dat hij in het kader van de ontwerpen op de decentralisatie en de deconcentratie eerslang een ontwerp tot oprichting van een Regie van rijksgebouwen zal indienen. Bedoelde Regie zou autonoom beheerd worden en in provinciale afdelingen worden georganiseerd. Bij die gelegenheid zou het probleem van de kunstversiering van de rijksgebouwen in zijn geheel kunnen worden onderzocht. Enerzijds zou er in de statuten een bepaling kunnen opgenomen worden die a.h.w. een aanbeveling zou zijn om aan de kunst een plaats te geven in de kunstbouwwerken. Anderzijds zou de Regie een speciaal globaal krediet uittrekken voor alle artistieke initiatieven ten einde een doelmatiger algemeen beleid te kunnen voeren met betrekking tot de initiatieven op dit gebied. Ten slotte zouden de kunstenaars, dank zij de gedeconcentreerde organisatie van de Regie, op voordracht van adviserende organen per provincie kunnen gekozen worden, wat de gehele centralisatie in de hoofdstad zou voorkomen.

Ondanks de interessante aspecten en de edelmoedige bedoelingen van het voorstel verzoekt de Minister van Openbare Werken om de afwijzing ervan, omdat hij het in zijn huidige vorm niet kan aanvaarden. Ofschoon hij de afwijzing verlangt hij eraan te verklaren dat hij ter zake een constructief standpunt blijft innemen.

Stemming.

Het wetsvoorstel wordt verworpen met 8 stemmen en 4 onthoudingen.

De Verslaggever,

J. MICHEL.

De Voorzitter.

A. DEQUAE.